

Zorg- en leerbegeleiding voor alle leerlingen en voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Inleiding

Met ingang van 1 september 2015 werd een belangrijke stap gezet om het onderwijs meer inclusief te maken: het M-decreet werd een realiteit in de scholen. 'M' staat voor maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Het M-decreet biedt een nieuw wettelijk kader dat het **recht** vooropstelt **van leerlingen met een beperking op redelijke aanpassingen in het gewoon onderwijs**. De basisfilosofie van het decreet is dat de leerling benaderd wordt vanuit zijn/haar talenten, niet vanuit zijn/haar beperkingen.

Het M-decreet dicteert dat de zorg voor leerlingen in opeenvolgende fasen zal verlopen, met name volgens **het zorgcontinuüm**.

Fase 0: brede basiszorg

Scholen worden verondersteld in de eerste plaats een breed basiszorgaanbod aan te bieden zodat ze tegemoet kunnen komen aan een zo breed mogelijk scala aan zorgbehoeften bij leerlingen. Er wordt op maat en op behoefte van de leerling gewerkt. Deze behoefte aan extra leerzorg kan tijdelijk of permanent zijn.

Fase 1: verhoogde zorg

Wanneer er nood is aan verhoogde zorg, komen de REDICODIS-maatregelen in beeld, een leerling heeft daar dan ook recht op zonder dat een attest is vereist.

Fase 2: uitbreiding van zorg

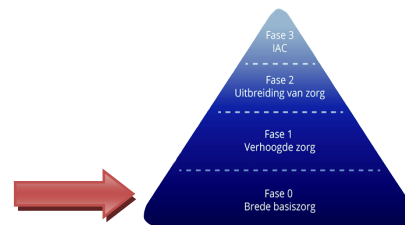
Wanneer de leerling nood heeft aan een uitbreiding van zorg, start het CLB het proces van handelingsgerichte diagnostiek op. In overleg met ouders en school wordt bepaald welke bijkomende zorg er nog nodig is voor de leerling en hoe daaraan tegemoet zal gekomen worden door ouders en/of school. Ofwel neemt de leerling deel aan het gewone curriculum, net als de rest van de klas. ...

Fase 3: IAC

... Ofwel leert de leerling van het sociale aspect in een individueel traject. We spreken dan van een individueel aangepast curriculum.

Volgende pagina's geven u zicht op de invulling van fase 0 en fase 1 van het zorgcontinuüm binnen GTSM. Indien u vragen heeft rond fase 2 of 3, aarzel niet contact op te nemen met de leerlingbegeleiding van de school (leerlingbegeleiding@gtsm.be).

1. Fase 0: Brede basiszorg van GTSM Algemene maatregelen voor alle leerlingen

Leerkrachten staan in de eerste plaats in voor het verlenen van een brede basiszorg die preventief werkt.

Vanuit de schoolvisie op zorg, stimuleren zij de ontwikkeling van alle leerlingen en trachten ze problemen te voorkomen door:

- een krachtige leeromgeving te bieden,
- de leerlingen systematisch op te volgen,
- actief te werken aan het verminderen van risicofactoren,
- het versterken van beschermende factoren.

GTSM wil aldus de onderwijsresultaten van haar leerlingen verbeteren, hun doorstromingsmogelijkheden verhogen en hun sociale weerbaarheid versterken.

Maatregelen in het kader van het talenbeleid

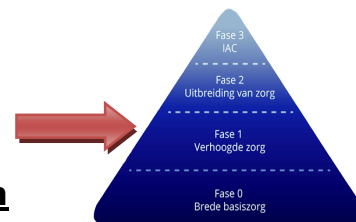
- In taalvakken zelf wordt slechts een klein percentage van de puntentotalen toegekend aan spelling.
- In taalvakken worden geen spelfouten aangerekend wanneer andere vaardigheden getoetst worden (spreken, luisteren, begrijpend lezen).
- Spelfouten worden niet aangerekend voor niet-taalvakken (de leerkrachten duiden ze wel aan), maar typische vaktermen (zoals aardrijkskundige en geschiedkundige namen en technische termen) moeten wel (bijna) correct geschreven zijn.
- Taken moeten niet eigenhandig geschreven zijn, maar mogen op PC (met spelcontrole) uitgewerkt worden. Dit verhoogt tegelijk de leesbaarheid. De tekst moet wel zelf geschreven zijn (mag bv. niet geplukt zijn van internet).
- Bij schrijfoopdrachten tellen vooral de inhoud en de stijl. Fouten tegen de spelling tellen slechts in beperkte mate mee.
- Een leerling die zwak scoort op de taalscreening voor nieuwe leerlingen in het secundair onderwijs (Diataal-test), wordt opgevolgd met extra taaltaken.

Algemene maatregelen

- De leerkrachten geven vakspecifieke studietips.
- De leerkrachten vullen de online agenda tijdig in.
- De leerkrachten geven zoveel mogelijk de taken en toetsen tijdig op.
- De leerkrachten verduidelijken bij het begin van een leerinhoud zoveel mogelijk de doelstellingen en evaluatiecriteria.
- De leerkrachten schenken extra aandacht aan de structuur van de leerstof: een logische ordening, een duidelijke structuur van titels en subtitels, ... Bij het structureren wordt telkens de voorkennis opgeroepen en wordt de leerstof gekaderd in het groter geheel.
- De leerkrachten stellen al hun teksten op met een overzichtelijke lay-out.
- De leerkrachten maken zoveel mogelijk gebruik van auditief en visueel materiaal.
- De leerkrachten stimuleren het gebruik van overhoorprogramma's.
- De leerkrachten letten er op dat de leerling enkel het strikt nodige materiaal op zijn/haar bank heeft liggen.
- De leerkrachten maken duidelijk aan de medeleerlingen dat kleine extra geluidjes voor grote afleidingen kunnen zorgen (bv. aan- en uitklikken van een balpen).

- De leerlingen kunnen remediëringsoefeningen afgeven, die door de vakleerkracht worden verbeterd.
- De leerlingen kunnen na school nablijven in de groepsbegeleide studie.
- De leerlingen wordt interne (alle graden) en externe (vnl. 1ste graad) lessen studiebegeleiding ('Leren Leren') aangeboden.
- De leerkrachten trachten het aantal taken/toetsen per week te beperken (bij voorkeur in samenspraak met de leerlingen).
- De leerkrachten respecteren maximaal de toestvrije week voor elke examenreeks.
- De leerlingen mogen op een examen, bij verwarring of mogelijkheid tot misinterpretatie, extra uitleg vragen.
- De leerlingen krijgen ruim voldoende tijd om toetsen en examens te maken. Ze krijgen vaak toetsvragen op kopie of invultoetsen. Toetsvragen kunnen ook voorgelezen worden.
- Indien nodig, krijgen de leerlingen wat extra examentijd.
- De leerlingen mogen een oorbeschermer dragen bij taken, toetsen en examens.

2. Fase 1: Verhoogde zorg van GTSM **Specifieke REDICODIS-maatregelen** **voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften**

Wanneer structurele en preventieve acties gericht op alle leerlingen (brede basiszorg) niet volstaan, wordt binnen de reguliere werking en omkadering van GTSM extra ondersteuning gegeven aan leerlingen met specifieke leer/ontwikkelingsproblemen of -stoornissen (o.m. leerlingen met dyslexie, dyscalculie, ADHD, NLD, dyspraxie, autisme). Bij deze leerlingen is er vaak een merkelijk verschil tussen hun intellectuele mogelijkheden en hun prestaties op school. GTSM vindt dat ook deze leerlingen recht hebben op maximale kansen.

Daarom stemmen de leerkrachten hun onderwijs af op de specifieke behoeften van deze leerlingen aan de hand van 'redelijke aanpassingen' in de klas: specifieke remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen (REDICODIS). De verhoogde zorg verloopt voornamelijk klasintern zodat het contact met de klasgroep niet verloren gaat.

De leerkrachten worden daarbij collegiaal ondersteund door de leerlingbegeleiding.

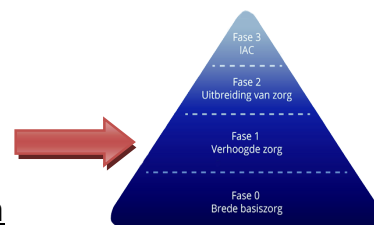
Specifieke REDICODIS-maatregelen

- De leerling kan in overleg met de leerkracht een plaats kiezen in de klas met voor hem/haar de minste afleidingsprikkels. Dit geldt ook voor de examens indien deze in een ander lokaal doorgaan (bv. eetzaal).
- De leerkracht stuurt tijdens de lessen de aandacht van de leerling in de goede richting door vragen te stellen (vb. uit hoeveel delen bestaat de vraag?, moet je vertalen of verklaren?, moet je de oppervlakte of omtrek berekenen?, ken je de juiste formule?,...).
- De leerling mag tijdens de pauzes en studies de notities aanvullen a.d.h.v. de notities van een medeleerling of inscannen met de apparatuur van de school.
- De leerling mag gebruik maken van huistaakbegeleiding: hij/zij mag het kladwerk van zijn/haar schrijfoefeningen en boek/film/videobesprekingen eerst laten nalezen door de leerkracht voor hij/zij ze overschrijft.
- De leerling kan remediëringslessen aangeboden krijgen voor de vakken waarvoor hij/zij een achterstand kent. In de Technoklas (1ste jaar A-stroom) wordt er een vaste remediëringsles aangeboden in het urenpakket voor wiskunde, Nederlands of Frans.
- De leerling kan uitgenodigd worden tot 3 keer bij de leerlingbegeleiding te komen om te werken rond studieplanning en studiemethode.
- De leerling kan meer tijd (15 tot 30%) krijgen voor het oplossen van toetsen en examens.

Specifieke REDICODIS-maatregelen voor leerlingen met lees- of schrijfproblemen

- Spelfouten kunnen bij schrijfoefeningen en taalschat volgens een aangepaste verbeterscore aangerekend worden (bv. -1/2 punt i.p.v. -1 punt).
- Voor schrijfpodradten in de les kan de leerling eventueel een verklarend woordenboek gebruiken.
- De leerling mag in de les noteren met potlood.
- De leerling kan vrijgesteld worden van hardop lezen in de klas.

2. Fase 1b: Verhoogde zorg van GTSM Individuele REDICODIS-maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Indien de specifieke REDICODIS-maatregelen niet volstaan, kan GTSM overgaan tot het toekennen van individuele REDICODIS-maatregelen.

Deze individuele maatregelen worden opgesomd in een samenwerkingsattest. Dit document wordt na een intakegesprek met de ouders en na observatie van de leerling, voorbereid door de leerlingbegeleiding en het CLB met input van de klassenraad. De leerlingbegeleiding bespreekt de geselecteerde maatregelen met de ouders en de leerling. De klassenleeraar bespreekt deze maatregelen eventueel met de klasgenoten. Goede informatie kan bijdragen tot een beter begrip en misverstanden en spanningen vermijden (onbegrip

voor extra maatregelen, irritatie rond het gedrag, pesterijen, ...). De leerkrachten en de leerlingbegeleiding zorgen voor de nodige opvolging tijdens het schooljaar. De leerlingbegeleiding is het aanspreekpunt voor de betrokken leerling, zijn/haar ouders en de leerkrachten.

Niet-exhaustief aanbod van individuele REDICODIS-maatregelen:

- De leerling mag voor de vakken tijdens de lessen gebruik maken van een laptop voor het nemen van notities. Toetsen en examens mogen gemaakt worden op een laptop van de school. Voor de taalvakken kan er echter geen spelcontrole gebruikt worden bij schrijf oefeningen en taalschat.
- De leerling mag voor de vakken gebruik maken van een laptop met ondersteunende software (bv. SPRINT).
- De leerling mag voor de taalvakken vooraf door de leerkracht goedgekeurde memokaarten (bv. fiches met spelregels, spelmoelijkheden, ...) gebruiken voor toetsen en/of examens.
- De leerling kan de dag voor het examen de teksten voor begrijpend lezen komen doornemen op het secretariaat.
- De leerling mag een rekenmachine gebruiken als hulpmiddel.
- De leerling van een afstudeerrichting (= ME, MT, EIT, MVT; ≠ EM, IW) mag voor de vakken met wiskunde vooraf door de leerkracht goedgekeurde memokaarten (bv. tafelroosters, fiches met formules of symbolen, omzettingstabellen, symbolen, ...) als hulpmiddel. gebruiken voor toetsen en/of examens.
- De leerling mag bij overprikkeling een time-out moment op het secretariaat vragen. Dit kan tijdens de lesmomenten, niet tijdens de toetsmomenten of examens. De gemiste les wordt door de leerling zelf ingehaald. De reden van time-out wordt schriftelijk gedeeld met de leerlingbegeleiding en opgevolgd. Ook de ouders worden op de hoogte gebracht.
- De leerling kan tijdens de speeltijden gebruik maken van een stille ruimte.
-
-

INDIVIDUELE ONDERSTEUNENDE MAATREGELEN

Naam leerling:

Overeenkomst geldig van (datum) tot en met (datum)

De klassenraad is, in samenwerking met de leerlingenbegeleider en het CLB NWB (evt. aan de hand van het gemotiveerd verslag) en een onderhoud met de leerling en zijn/haar ouders, **de volgende afspraken en individuele ondersteunende maatregelen overeengekomen.**

School

- Participeren aan overlegmomenten, ...
- Binnen redelijke termijn respons bieden op vragen, bezorgdheden e.d. van de ouders
-

Leerling

-
-
-

Ouder

- Participeren aan overlegmomenten, oudercontacten, ...
- Binnen redelijke termijn respons bieden op vragen, bezorgdheden e.d. van de school
-

Beheersingsclausule

De leerling en de ouders vragen een extra engagement van de school. De school verwacht bijgevolg een extra engagement van de leerling en van de ouder. Indien er zich moeilijkheden voordoen, neemt de ene partij contact op met de andere partij en wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht. De maatregelen kunnen eventueel na overleg aangepast worden aan de nieuwe behoeften van de leerling.

Deze maatregelen worden voor akkoord ondertekend door de directie, de klassenleraar, de leerlingenbegeleiding, de ouders, de leerling en het CLB.

de directie
naam, datum, handtekening

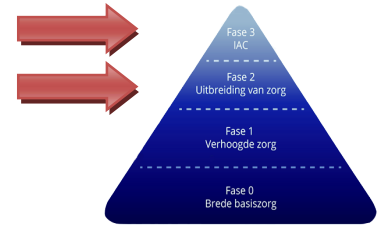
de leerling
naam, datum, handtekening

de klassenleraar
naam, datum, handtekening

de ouders
naam, datum, handtekening

de leerlingbegeleiding
naam, datum, handtekening

het CLB
naam, datum, handtekening

3. Fase 2: Uitbreiding van zorg

4. Fase 3: Individueel aangepast curriculum

Leerlingen met een ernstige beperking die deelnemen aan het gewone curriculum of die schoollopen in een individueel aangepast curriculum (IAC), krijgen, dankzij het M-decreet, inschrijvingsrecht in het reguliere onderwijs. Of deze leerling ook daadwerkelijk op de school kan starten/blijven, hangt af van de aanpassingen die gemaakt moeten worden en of deze als redelijk worden beoordeeld. Daarbij wordt bv. rekening gehouden met de grootte, de kostprijs, de draagkracht, ... van de school. Vindt de school de aanpassingen die ze moet doen niet redelijk, dan kan ze de inschrijving weigeren.

Wanneer de leerling nood heeft aan een **uitbreiding van zorg**, zet de school de maatregelen uit de fase van verhoogde zorg onverkort verder en start het CLB een proces van **handelingsgerichte diagnostiek (HGD)** op. Het CLB richt zich daarbij op een uitgebreide analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en op de ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten en ouders met het oog op het formuleren van adviezen voor het optimaliseren van het proces van afstemming van het onderwijs- en opvoedingsaanbod op de zorgvraag van de leerling. Het CLB bepaalt in samenspraak met de school en de ouders welke bijkomende inzet van middelen, hulp of expertise, hetzij ten aanzien van de school of de leerling, al dan niet in zijn context, wenselijk is alsook de omvang en de duur daarvan.

Wanneer in de adviesfase van het handelingsgericht diagnostische traject in fase 2 (uitbreiding van de zorg) blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om een leerling binnen de school mee te nemen binnen een gemeenschappelijk curriculum, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn, wordt voor de leerling een verslag opgesteld. Op basis van dat verslag heeft een leerling inschrijvingsrecht in het buitengewoon onderwijs of kan het zich onder ontbindende voorwaarden inschrijven in het gewoon onderwijs. In beide gevallen krijgt de leerling een **individueel aangepast curriculum** aangeboden.

Het CLB is eveneens een cruciale partner van de school bij de ondersteuning van een dergelijk IAC. Het CLB heeft zowel een rol bij leerlinggebonden vragen als bij schoolteamondersteunende acties. Bovendien positioneert de draaischijffunctie van het CLB haar tussen de school en andere relevante netwerkpartners en is ze goed geplaatst om diagnoses die aangeleverd worden door externen te helpen vertalen in voor de school bruikbare handelingsgerichte adviezen. De door externen aangeleverde adviezen houden vaak geen rekening met de specifieke klas- of schoolcontext, waardoor ze onvoldoende bruikbaar zijn. De schoolnabije werking van het CLB zorgt voor een goede kennis van de specifieke schoolcultuur en -organisatie en vormt hierbij een meerwaarde.

Via de methodiek van de handelingsgerichte diagnostiek maakt het CLB een sterkte-zwakteanalyse van de competenties van de leerling én van de risico- en protectieve factoren van de omgeving (klas, school en thuis). Via overleg, informatie van de leerkracht of school, observatie, onderzoek, ... levert het CLB een belangrijke bijdrage aan het concretiseren van een wenselijke en haalbare aanpak binnen de klas- en schoolpraktijk. School en CLB staan op die manier, elk vanuit hun eigen expertise, in voor de gezamenlijke, gedeelde zorg voor deze leerling. Goed voorbereid structureel overleg (via klassenraad, leerlingenbespreking ...) tussen de leerlingenbegeleider, het CLB op de school en de ouders is hierbij noodzakelijk. Bereidheid tot samenwerken, goede communicatie en wederzijds vertrouwen zijn belangrijke voorwaarden om tot een gedeelde zorg te komen.